

національне самовизначення та правом на відокремлення (сецесія та сепаратизм). При цьому автор підкреслює, що право на самовизначення не може трактуватися як право на відокремлення певної частини території, оскільки норми міжнародного права зобов'язують поважати територіальну цілісність і встановлюють принцип непорушності кордонів. На жаль, сучасна ситуація в Україні свідчить зовсім про інше – базові принципи міжнародного права порушуються з боку РФ, а право націй на самовизначення довільно трактується сепаратистами. І це вже не теоретичні конструкції, а практична діяльність, направлена на позбавлення України суверенітету, суб'єктності на державної цілісності.

Окремо зупинимося на розділах монографії І. Рафальського, присвячених аналізу українського проекту євроінтеграції в контексті українського національного самовизначення. Відзначаючи певну непослідовність, суперечливість у усвідомленні нових реалій та завдань українського національного самовизначення автор підкреслює відмінність підходів до визначення суб'єкта українського національного самовизначення в законодавчих актах України (український народ, українська нація, корінні народи чи національні меншини). Це було зумовлено певними політичними компромісами, що в свою чергу привело до того, що процес самовизначення був пролонгований в часі, а його учасники впродовж усього періоду незалежності були змушені повертатися до елементів невизначеності.

Європейський вибір України, як проект національного самовизначення, підкреслює автор, зіткнувся з низкою суперечностей в характері новітнього національного самоусвідомлення та з невідповідністю взаємних очікувань суб'єктів цього процесу. Вихід із кризи національної самоідентифікації можливий на шляху переосмислення євроінтеграційного проекту в напрямку його наближення до сучасних реалій та критичної оцінки стану справ в Україні. В той же час, інтеграція у європейський простір залишається генеральним курсом України, її зовнішнім самовизначенням.

Підсумовуючи, хочу підкреслити, що монографія І. Рафальського є надзвичайно актуальним, цілісним, комплексним дослідженням внутрішніх та зовнішніх чинників українського національного самовизначення і буде корисною як для науковців, так і для політиків.

Krasivski O. Ya., doctor of historical sciences, professor, manager by the department of European integration and right, Lviv regional institute of state administration at President of Ukraine (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Review of the monograph: Rafalski I. Phenomenon of Ukrainian national self-determination. – К.: PPEND the name of I. F. Kurasa NAS of Ukraine, 2014. – 237с.

Красивский О. Я., доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой европейской интеграции и права, Львовский региональный институт государственного управления при Президенте Украины (Украина, Киев), gileya.org.ua@gmail.com

Рецензия на монографию: Рафальский И. Феномен украинского национального самоопределения. – К.: ППЕНД им. И. Ф. Кураса НАН Украины, 2014. – 237 с.

* * *

Лисенко О. Є.

доктор історичних наук, професор, завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни, Інститут історії України НАН України (Україна, Київ), vladimirprk@rambler.ru

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: ПЕКАРЧУК В. М. ДЖЕРЕЛА ДУХОВНОСТІ. КУЛЬТУРА ЕТНОМЕНШИН УКРАЇНИ (1990–2000–І РОКИ): МОНОГРАФІЯ / В. М. ПЕКАРЧУК. – ДНІПРОПЕТРОВСЬК, 2014. – 475 с.

На рубежі тисячоліть одне із пріоритетних місць у суспільствознавчих науках посідають етносоціальні проблеми. Їх актуальність і багатоаспектність зумовлюють все зростаючий інтерес з боку істориків, етнологів, філософів, правників, соціологів, економістів, представників інших галузей фундаментального знання до всього, що лежить в основі буття нації та міжетнічних відносин. Дедалі більшого поширення набувають міждисциплінарні дослідження етнонаціональних процесів сучасності. За таких умов неабиякої актуальності набуває аналіз конкретних шляхів і форм становлення та розвитку національної системи культури і її структурної ланки – культури етнічних меншин у 1990–2000 роки.

У цьому контексті на особливу увагу заслуговує фундаментальне монографічне дослідження В. М. Пекарчука, присвячене комплексному осмисленню змін у системі культури етноменшин України упродовж 1990–х – на початку 2000–х років, дослідженню та всебічному аналізу сутності чинників, тенденцій, ключових напрямків, за якими вона розвивалася.

Ставши результатом тривалої роботи дослідника, монографія ґрунтується на вельми широкій джерельній базі, що включає, зокрема, матеріали фондів центральних державних, відомчих, регіональних архівів, даних статистики, соціології тощо. Дослідник використовує широкий спектр методологічних підходів, що зумовлюється, між іншим, міждисциплінарністю самої проблеми.

Принципово важливим стало те, що автор з'ясував культурний потенціал етносів України, визначив форми і методи законодавчого, управлінського, політичного регулювання культурного простору етноменшин, дослідив роль неурядових організацій у розвитку культури етносів, виявив результативність реалізації культурних програм і стратегій недержавних інституцій самоорганізації етносів України, розкрив способи задоволення культурних потреб у регіонах України, проблеми охорони та збереження культурних надбань етноменшин, форми забезпечення культурних потреб та популяризації культур етносів; характер ролі ЗМІ у культурній діяльності етносів тощо.

Наукова новизна одержаних у монографічному дослідженні результатів полягає передусім у тому, що автор уперше здійснив конкретно-історичний аналіз процесу розвитку культури етноменшин України, відобразив генезу державної політики стосовно розбудови культурного простору, проаналізував вплив рудиментів радянського минулого на реалізацію завдань відродження етнічної системи культури в Україні, розглянув та порівняв форми культурного процесу на рівні регіонів України та місць компактного розселення етнічних груп. Крім того, набули

подальшого розвитку теоретичні положення щодо міжнародної співпраці України з державами – історичними багьківщинами етносів і принципи системного підходу до вивчення еволюції культури України та її зв'язку з соціально-економічним розвитком та оцінки сутності, характеру полікультурного суспільства, а також концепція інтеграції етноменшин в українське суспільство.

Новизною позначений п'ятий розділ (“Розвиток новітніх форм етнічної творчості”), де автор розглянув особливості участі представників етноспільнот у професійному культурно-мистецькому житті, характер самодіяльних форм етнічної творчості.

Підсумовуючи, треба відзначити масштабність проблем, які порушив у рецензованій монографії В.М. Пекарчук. Праця, безперечно, стане у нагоді зацікавленим дослідникам, усім тим, хто виявляє інтерес до історії України, політології, культурології, державного управління, культурної політики.

Lysenko O. E., doctor of historical sciences, professor, head of the department of history of Ukraine during World War II, Institute of History of Ukraine National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Kiev), vladimirprkrk@rambler.ru

Review on a monograph: Pekarchuk V. M. The origins of spirituality. Culture ethnic minorities in Ukraine (1990–2000's): monograph / V. M. Pekarchuk. – Dnepropetrovsk, 2014. – 475 p.

Лысенко О. Е., доктор исторических наук, профессор, заведующий отделом истории Украины периода Второй мировой войны, Институт истории Украины НАН Украины (Украина, Киев), vladimirprkrk@rambler.ru

Рецензия на монографию: Пекарчук В. М. Истоки духовности. Культура этноменьшинств Украины (1990–2000-е годы): монография / В. М. Пекарчук. – Днепропетровск, 2014. – 475 с.

* * *

Масаев М. В.

доктор философских наук, профессор кафедры философии и социальных наук, РВУЗ “Крымский гуманитарный университет” (Украина, Ялта), mikhail-masaev@yandex.ru

СТАНОВЛЕНИЕ, ДИНАМИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ПОЛИТИЧЕСКОЙ НАУКИ В УКРАИНЕ.

**РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ: ПОЛИТИЧЕСКАЯ НАУКА
В УКРАИНЕ: СТАНОВЛЕНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ / ПОД РЕД.
Д. Ф. Н. О.А. ГАБИЕЛЯНА, Д. Ф. Н. А.Д. ШОРКИНА. –
СИМФЕРОПОЛЬ, 2002. – 344 с.**

(рецензия друкється мовою оригіналу)

Данная коллективная монография посвящена актуальным проблемам становления и перспективам развития политической науки в Украине. Вниманию читателей предлагается обзор состояния и институционального оформления политической науки в Украине, анализ учебно-методической литературы, используемой в украинских вузах. Западная традиция развития политической науки отражена в исследованиях, анализирующих её современное состояние в США и странах Западной Европы. Монография адресована политологам, а также всем, кто интересуется политической наукой и проблемами исследования политической жизни общества.

Монография состоит из следующих разделов: вступления, двух частей и приложения. Часть первая –

“Политическая наука в Украине” – состоит из двух глав. Глава I – “Эволюция науки о политике” – состоит из двух разделов: “О развитии и преподавании политической науки в Украине”, а также “Индикаторы отличия “политологии” от “Political Science”.

Глава II – “Институциональное оформление политической науки” – включает в себя следующие разделы: “Проблемы институционального оформления политической науки в Украине”; “Институционализация политической науки в Украине: анализ периодических изданий”; “Анализ докторских и кандидатских диссертаций, защищённых в Украине по направлению “политические науки”.

Глава III посвящена анализу учебно-методической литературы, в частности анализу учебной литературы по политической науке, используемой в вузах восточного региона Украины; анализу учебной литературы по политической науке, изданной в центральном и западном регионах Украины; анализу учебной литературы по политической науке, используемой в вузах Украины.

Часть вторая – “Современное состояние “Political Science” – включает в себя главы, посвящённые национальным школам политической науки, а также состоянием и проблемам современной “Political Science”.

Данные главы включают в себя следующие разделы: “Политическая наука в США”, “Политическая наука в странах Европы”, “Политическая наука: ведущие издания о состоянии дисциплины”, “Проблемы, методы и теории в изучении политики, или что неверно в политической науке и что с этим делать”, интервью с ведущими политологами США.

В приложении помещены список диссертаций, защищённых в Украине по направлению “политическая наука”, ресурсы сети ИНТЕРНЕТ для политической науки, список ведущих журналов по политической науке.

В частности, в разделе о развитии и преподавании политической науки в Украине О.А. Габриелян подчёркивает: “Современное состояние политической науки в Украине можно справедливо охарактеризовать как выход на уровень стабильного развития политологии. За прошедшие десять лет был осуществлён процесс её институционального оформления: переименованы институты и кафедры, определены новые специальности в реестре ВАК, введена новая специальность в государственный реестр Министерства образования. Не менее важным явилось то, что были созданы новые или переименованы старые научные и научно-публицистические издания. Были разработаны учебные программы и написаны соответствующие учебники. Этот план трансформации прошёл практически безболезненно. В настоящее время мы имеем слаженный механизм воспроизводства кадров в области политологии, о чём свидетельствует такой показатель как количество ежегодно защищённых диссертаций...” (с. 6).

“Нам представляется, что мы находимся на пороге серьёзной реформы в области преподавания Политической Науки. Вообще говоря, имело бы смысл обозначать эту науку именно так, подчёркивая тем самым её самостоятельность, особенность и внутреннюю целостность. Безусловно, можно говорить